

Izvēlamies kompetentu institūciju darba aizsardzībā... Kā?

SIA "Inspecta Prevention"
Slokas iela 13
Rīga, LV-1048
Tālrunis 67807097
www.inspecta.lv

Latvijas Darba devēju konfederācija

Latvijas Darba devēju konfederācija
Vilandes iela 12-1
Rīga, LV-1010
Tālrunis 67225162
www.lddk.lv

Institution of Occupational Health and Safety
The Grange, Highfield Drive, Wigston,
Leicestershire, LE18 1NN, UK
www.iosh.co.uk

Latvijas Darba devēju konfederācija

IETEIKUMI KOMPETENTU INSTITŪCIJU IZVĒLEI DARBA AIZSARDZĪBĀ

Darba vides kvalitāte ir būtiska jebkura cilvēka dzīvē, jo aptuveni trešdaļu darba mūža mēs pavadām darbā. Arī jebkura uzņēmuma reputācija un konkurētspēja ir tieši atkarīga no tā darba vides neatkarīgi no uzņēmējdarbības jomas. Tā var ietekmēt darbinieku gan pozitīvi, sekmejot viņa darba kvalitāti un ražīgumu, gan negatīvi — izraisot veselības traucējumus un nelaimes gadījumus darbā. Kā novērst vai samazināt darba vides negatīvo ietekmi? Kompetentu atbildi uz šiem jautājumiem sniegs darba aizsardzības speciālists. Lai atrastu uzņēmuma vajadzībām piemērotāko sadarbības partneri, jāprot orientēties plašajā piedāvājumu klāstā.

Latvijas Republikas normatīvie akti reglamentē darba aizsardzības prasības uzņēmumos un nosaka, kas ir tiesīgs veikt darba vides uzraudzību, riska novērtēšanu un pasākumu izstrādāšanu to novēršanai. Pašreiz savus pakalpojumus piedāvā arvien vairāk speciālistu un kompetentu institūciju, tāpēc, lai atrastu piemērotākos sadarbības partnerus, ir svarīgi orientēties lielajā tirgus piedāvājumā. Šī materiāla uzdevums ir palīdzēt darba devējam izvēlēties tieši tādu kompetentu institūciju darba aizsardzībā, kura vislabāk atbilstu uzņēmuma vajadzībām.

Kā organizēt darba aizsardzību uzņēmumā?

Darba aizsardzības likums noteic, ka «saskaņā ar darba aizsardzības vispāriņajiem principiem darba devējam ir pienākums organizēt darba aizsardzības sistēmu».

Darba devējam ir vairākas iespējas, kā to izdarīt. Viņš var:

- izraudzīties piemērotu cilvēku no sava uzņēmuma (piemēram, apmācot kādu no darbiniekiem),
- izvēlēties darba aizsardzības speciālistu pakalpojumus (piemēram, pērkot tos no darba aizsardzībā kompetentām institūcijām),
- izmantot abu iespēju apvienojumu.

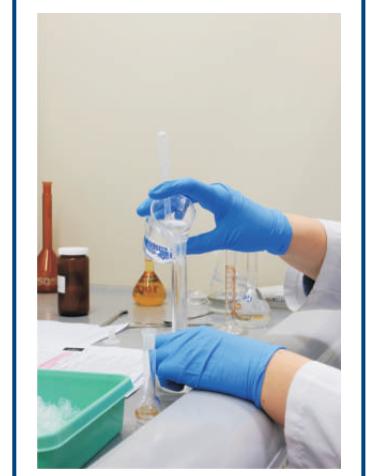
Visos gadījumos ir svarīgi, lai darbs tiktu izdarīts kompetenti un atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Katram darba devējam ir jāapzinās, cik liela loma uzņēmuma veiksmīgā darbībā ir darba videi un tātad darba aizsardzības prasību ievērošanai. Tas prasa ieguldījumus, bet šie ieguldījumi noteikti atmaksājas un uzņēmējs rezultātā ir ieguvējs. Labi darba apstākļi cel darba kvalitāti, efektivitāti, kā arī uzņēmuma konkurrētspēju un reputāciju.

Ne vienmēr uzņēmums visas nepieciešamās darbības darba aizsardzības jomā var veikt tikai ar savu darbinieku spēkiem, ir jomas, kur pienākumu iesaistīt kompetentus speciālistus un institūcijas darba aizsardzības pasākumu veikšanā pieprasīta normatīvie akti, tādēļ ir ļoti būtiski padomāt par to, kā mēs katrs izvēlamies institūciju, no kuras mēs pirksim darba aizsardzības pakalpojumus. Ir svarīgi saprast un zināt, kas mums ir nepieciešams, kas mums to var sniegt, kādu labumu uzņēmums no tā gūs gan īstermiņā, gan tālākā nākotnē.

Latvijas Darba devēju konfederācija, kā lielākā darba devēju intereses pārstāvošā organizācija uzņēmējdarbības vides uzlabošanas, izglītības, nodarbinātības, sociālās drošības, veselības aprūpes, darba tiesību un darba aizsardzības jomās, cer, ka šis buklets palīdzēs Jums izvēlēties īsto darba aizsardzības pakalpojumu sniedzēju, no kura Jūsu uzņēmums būs ieguvējs.

Latvijas Darba devēju konfederācija

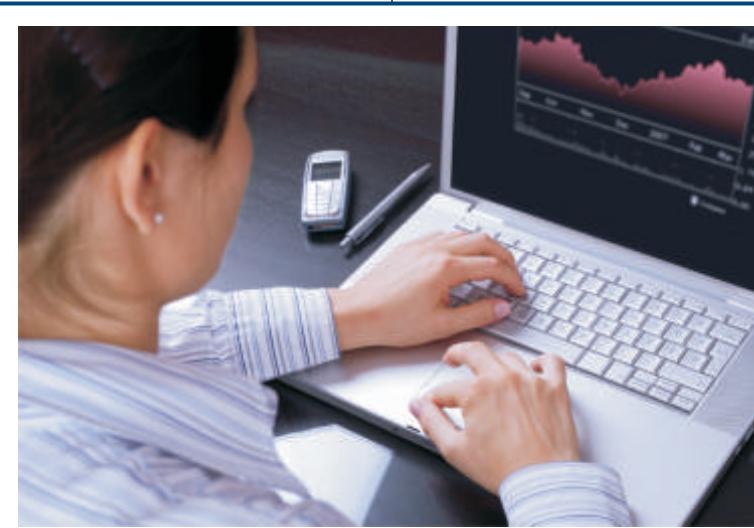

Izvēloties atbildīgo par darba aizsardzību no uzņēmuma darbinieku vidus, ieguvums būs tas, ka viņš daudz labāk par jebkuru speciālistu no ārpuses pārzinās uzņēmuma darbības specifiku un tehnoloģijas. Tomēr pirms šāda lēmuma pieņemšanas jāatbild uz vairākiem jautājumiem:

- Vai uzņēmumā ir kāds pietiekami zinošs un apmācīts darbinieks, kas spētu pildīt darba aizsardzības speciālista pienākumus? Vai viņam pietiks laika, lai tiktu galā arī ar jaunajiem pienākumiem?
- Kas būtu labāk – uzticēt darba aizsardzības jomu kā papildu pienākumu kādam no esošajiem uzņēmuma darbiniekam vai pieņemt jaunu darbinieku – darba aizsardzības speciālistu (piemēram, kompetentu speciālistu darba aizsardzībā), vai arī noslēgt līgumu ar kompetentu institūciju darba aizsardzībā?
- Varbūt labāk apvienot vairākus variantus, piemēram, daļu darbu uzticēt speciālistiem no ārpuses, bet ar vienkāršākām lietām tikt galā pašiem?

Jo īpaši mazos uzņēmumos ne vienmēr ir iespējams atrast kādu, kas regulāri varētu darboties darba aizsardzības jomā. Pat tad, ja šāds cilvēks ir, var izveidoties situācijas, kad nepieciešams neatkarīgs skats no malas, un tas nebūt nav atkarīgs no uzņēmuma lieluma. Ir arī specifiski jautājumi, kuros uzņēmuma darbiniekiem trūkst pieredzes, zināšanu vai resursu (piemēram, laiks). Tādos gadījumos tieši kompetentās institūcijas var sniegt uzņēmumam vajadzīgos pakalpojumus. Minēsim tikai dažus no tiem:

- darba vides risku novērtēšana un veicamo pasākumu plāna izstrāde;
- jaunu produktu vai tehnoloģiju ieviešana, nomainot bīstamo pret drošāku;
- darbinieku apmācība, piemēram, ergonomisko darba vietu iekārtošana darbam ar datoru, pareiza smagumu pārvietošana u.tml.;
- darbā notikušo nelaimes gadījumu izmeklēšana;
- audita veikšana, lai izvērtētu uzņēmuma atbilstību darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām;
- ķīmisko vielu un produktu droša lietošana, piemēram, ķīmisko vielu un produktu drošības datu lapu izstrādāšana;
- laboratorisko mērījumu veikšana u. c.

Ar ko atšķiras kompetentas institūcijas sniegtie pakalpojumi?

Speciālistiem un uzņēmumiem ir jābūt kompetentiem jautājumos, par kuriem viņi sniedz konsultācijas. Kompetence ir pieredzes, prasmju, zināšanu un kvalifikācijas apvienojums. Šajā gadījumā ar kompetenci jāsaprof nevis formāla normatīvo aktu prasību izpilde, bet gan spēja sniegt labu, kvalitatīvu un praktiski izmantojamu pakalpojumu. Pašreiz Latvijā ir iespējams nopirkt pakalpojumus darba aizsardzības jomā arī no uzņēmumiem, kuri normatīvo aktu noteiktajā kārtībā nav atzīti par kompetentiem. Pirms sarunām par līguma slēgšanu ar šiem speciālistiem vajadzētu noskaidrot, kāpēc tā ir. Tas palīdzēs saprast, vai šāds pakalpojums apmierinās uzņēmuma vajadzības.

Lai izšķirtos, ar kuru kompetentu speciālistu vai institūciju sadarboties, darba devējam ir skaidri jāzina, kas uzņēmumam ir nepieciešams. Ja, piemēram, jānovērtē kāda darba aprīkojuma drošība, vajadzīgs uzņēmums vai speciālists, kas nodarbojas ar tehniskiem jautājumiem. Ja uzņēmumā jāievieš aroveselības un darba drošības pārvaldības sistēma (piemēram, atbilstoši standarta OHSAS 18001:2007 prasībām), jāvēršas pie speciālistiem, kam ir pieredze darbā ar šādu sistēmu izveidi. Ja nepieciešami mērījumi, tad jāmeklē specializētas laboratorijas (ieteicams akreditētās, lai varētu uzticēties mērījumu rezultātiem). Savukārt, ja uzņēmumā vairāki cilvēki slimo ar līdzīgām slimībām vai viņiem ir līdzīgi veselības traucējumi, ir nepieciešama arodslimību ārstā palīdzība.

Ko ieteicams noskaidrot pirms līguma slēgšanas?

Izvērtējot kompetento institūciju piedāvājumu, vispirms ir svarīgi noskaidrot dažus būtiskus jautājumus, kas raksturo to darba kvalitāti.

Kompetence

Pirms slēdzat līgumu par darba aizsardzības pakalpojumu saņemšanu, pārliecinieties, vai cilvēki, kas sniegs šos pakalpojumus jūsu uzņēmumam, ir pietiekami kompetenti. Piemēram, ja kompetentajā institūcijā strādā vairāki speciālisti, noskaidrojet, cik kompetents ir tieši tas speciālists, kurš strādās ar jūsu uzņēmumu.

Formāli kompetentā institūcija var atbilst normatīvo aktu prasībām, piemēram, tai ir viens speciālists ar augstāko izglītību darba aizsardzībā un viens arodslimību ārst, bet pārējiem speciālistiem ir tikai vidusskolas izglītība un 160 stundu apmācība darba aizsardzībā.

Resursi

Noskaidrojiet, vai uzņēmumam ir pietiekami resursi, it īpaši laika resursi, lai veiktu darbu jūsu uzņēmumā (piemēram, cik uzņēmumā ir speciālistu, vai viņi varēs cits citu aizvietot, ar cik uzņēmumiem vienlaikus strādā viens speciālists utt.).

Pieredze

Lai jūs saņemtu kompetentus ieteikumus, konsultantam ir nepieciešama pieredze attiecīgajā nozarē, jo samērā bieži savstarpēji pārkļajas prasības dažādās jomās (piemēram, pārtikas rūpniecībā – higiēnas un darba aizsardzības prasības). Tas ir īpaši svarīgi, ja vēlaties, lai kompetentā institūcija veic darba vides riska novērtēšanu un izstrādā pasākumu plānu riska līmeņa samazināšanai. Ja darba aizsardzības speciālistiem nav pieredes jūsu uzņēmuma nozarē, tad viņiem būs jāveltī daudz laika papildu informācijas vākšanai, lai precīzi noteiktu specifiskus un retus riska faktorus attiecīgajā nozarē (piemēram, jāzina, kas ir specifisks pārtikas degustatoriem vai kādi putekļi sastopami kokapstrādē).

Atsauksmes

Pirms noslēdzat līgumu ar izvēlēto kompetento institūciju, iepazīstieties ar tās pašreizējo klientu atsauksmēm vai vismaz noskaidrojiet, kādiem uzņēmumiem kompetentā institūcija ir sniegusi un pašlaik sniedz pakalpojumus darba aizsardzības jautājumos. Īpašu uzmanību pievērsiet uzņēmumiem, kas strādā tajā pašā nozarē. Noskaidrojiet, vai tie ieteiktu attiecīgo kompetento institūciju kā labu sadarbības partneri un vai atkārtoti sadarbotos ar to.

Apdrošināšana

Ļoti svarīgi, lai kompetentajai institūcijai būtu atbilstošs apdrošināšanas līmenis. It īpaši tas attiecas uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (pašreiz spēkā esošie normatīvie akti nosaka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polisi kompetentās institūcijas civiltiesiskās atbildības nodrošinājumam, kas garantē kompetentās institūcijas klūdas dēļ radušos zaudējumu segšanu ne mazāk kā par 20 000 latu).

Neaizmirstiet pārliecināties par polises darbības jomu: piemēram, ja vēlaties, lai kompetentā institūcija jūsu uzņēmumā veic sprādzienbīstamās vides radītā riska novērtēšanu, noskaidrojiet, vai civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polisē ir norādīta šāda darbība.

Konfidencialitāte

Lai padomi būtu kompetenti, jums ar darba aizsardzības speciālistu būs bieži jātiekas, tāpēc vēlams pirms līguma slēgšanas iepazīties ar vairāku kompetento institūciju konsultantiem un tikai tad pieņemt lēmumu par labu vienai vai otrai institūcijai. Darba gaitā šis speciālists, uzturēdamies jūsu uzņēmumā, var uzzināt tādu informāciju, kam nebūtu jānonāk atklātībā (piemēram, sarunā ar darbiniekiem var atklāties viņu darba algas lielums). Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai jūs varētu konsultantam uzticēties, it īpaši tādam, kas tieši darbosies jūsu uzņēmumā, un tiktu saglabāta konfidencialitāte.

Aktivitātes

Pievērsiet uzmanību, vai kompetentā institūcija ir sabiedriski aktīva: vai tā piedalās ar darba aizsardzību saistītos publiskos pasākumos. Noskaidrojiet, vai tās darbinieki pastāvīgi paaugstina savu kvalifikāciju un aktīvi seko izmaiņām normatīvo aktu prasībām.

Ļoti būtiski ir pievērst uzmanību, lai jums nepārdod t.s. tipveida paketes, piemēram, tipveida darba vides riska novērtējumu, tipveida darba aizsardzības instrukcijas utt. Lai arī kādā nozarē jūs strādātu, atcerieties, ka viens kurpjū izmērs visiem neder, visas enģēs nav vienādas, arī automašīnu modeļi būtiski atšķiras. Tieši tāpat ir ar darba vietām – lai arī tās bieži ir līdzīgas līdzīgas (piemēram, darbā ar datoru), tomēr atšķirīgs varbūt vides aprīkojums, piemēram, ventilācija, krēsls, galds, monitors.

Lai jūsu uzņēmums gūtu maksimālu labumu par līdzekļiem, kas iztērēti par kompetento institūciju konsultācijām, pārliecinieties, vai šī institūcija nedarbojas formāli. Uzziniet, kā kompetentā institūcija izvērtēs darba vides riskus, cik ilgu laiku tā plāno pavadīt uzņēmumā, kāds būs veicamo pasākumu plāns, kā tiks izstrādātas darba aizsardzības instrukcijas. Ja tiek piedāvāts darba vides risku novērtējums, noskaidrojot darba apstākļus uzņēmumā pa telefonu, varēsiet ievilk ķeksi par normatīvo aktu prasību izpildīšanu, bet drošības līmeni jūsu uzņēmumā tas neuzlabos.

Soli pa solim

1.solis. Apsveriet, kas jums ir vajadzīgs!

○ Pierakstiet uz lapas, kas uzņēmumam ir nepieciešams, tomēr pirms tam aprunājieties ar darbiniekiem. Mēģiniet rakstiski formulēt mērķi un noteikt termiņus, kādos tas būtu sasniedzams (piemēram, sakārtot visus dokumentus par darba aizsardzību, novērst Valsts darba inspekcijas rīkojumā norādītās problēmas utt.).

○ Esiet atvērts dažādām idejām. Kad būsiet izklāstījis savas vajadzības potenciālajiem konsultantiem, iespējams, radīsies dažādas alternatīvas, par kurām iepriekš neesat domājis. Varbūt jums nav izdevies pareizi akcentēt problēmas dažādos aspektus un neesat pamanījis problēmas cēloni, kuru novērst ir vieglāk, nekā sākumā licies. Atcerieties, ka viens no svarīgākajiem konsultantu uzvedumiem ir skatīties uz visu no malas un ar citām acīm!

2.solis. Nosakiet darba apjomu un grafiku!

○ Nosakiet precīzi, kas jums ir nepieciešams (vai tikai darba vides riska novērtējums un preventīvo pasākumu plāna izstrādāšana, vai arī darba aizsardzības instrukcijas un specifiskas apmācības, vai pilns darba aizsardzības pakalpojumu klāsts).

○ Nosakiet, cik ilgā laikā un kādus rezultātus vēlaties sasniegt.

○ Precizējiet, kādas prasības jūs izvirzīsiet cilvēkiem, kuri sniegs pakalpojumus darba aizsardzības jomā.

○ Norunājiet tikšanos ar vairākiem potenciālajiem pakalpojumu sniedzējiem (pat ja pirmais sarunu partneris jums uzreiz šķiet piemērots), lai saprastu, ka pieejas var būt vairākas un ļoti atšķirīgas (piemēram, komandas darbs vai individuāls darba aizsardzības speciālista pakalpojums):

- pārliecinieties, vai viegli ir iespējams sarunāt tikšanos ar potenciālajiem sadarbības partneriem, jo tas var liecināt par tādu svarīgu resursu kā laika pietiekamību;

- noskaidrojiet, kas ir jūsu sarunas partneris — pārdošanas speciālists vai profesionālis darba aizsardzības jautājumos. Iespēju robežas mēģiniet tikties ar darbinieku, kas būs pakalpojumu sniedzēju kontaktpersona. Atcerieties, ka ne vienmēr labākā prezentācija nozīmē kvalitatīvāku pakalpojumu;
- pārrunājiet visus iespējamos sadarbības jautājumus, lai abām pusēm būtu skaidri spēles noteikumi;
- pieprasiet no kompetentās institūcijas rakstisku piedāvājumu;
- pārjautājiet sarunas partnerim, ja neesat kaut ko pilnībā sapratis.

3.solis. Izvērtējiet piedāvājumus!

Ja esat saņēmis piedāvājumus no vairākām kompetentām institūcijām, pārliecinieties, vai šajos piedāvājumos jūs salīdzināt vienus un tos pašus jautājumus. Pārliecinieties, kas ir iekļauts katrā piedāvājuma punktā. Piemēram, ja tiek piedāvāta darba vides riska novērtēšana, vai tā ietver arī preventīvo pasākumu plānu, lietojamo individuālo aizsardzības līdzekļu sarakstu, veicamo obligāto veselības pārbaužu sarakstu, laboratoriskus mērījumus. Ja tie nav iekļauti, tad noskaidrojiet, kāda būs papildu maksa. Izvērtējiet, vai piedāvājumā ir iekļautas transporta izmaksas un pievienotās vērtības nodoklis.

Ja esat nolēmis slēgt līgumu par darba aizsardzības sistēmas uzturēšanu vai darba vides iekšējo uzraudzību, noskaidrojiet, cik dienu mēnesī vai gadā kompetentā institūcija plāno strādāt ar jūsu uzņēmumu, kādi būs galvenie darbi un kāda būs šo darbu secība. Šajā gadījumā svarīgi ir sastādīt darbu grafiku, jo bieži šāda veida sadarbībai netiek noteikts beigu datums (lai jūs varētu pateikt: «Visiem darbiem jābūt pabeigtiem līdz»). Noskaidrojiet, kāda būs darbu apmaka — fiksēts maksajums reizi mēnesī vai samaksa par reāli strādātām stundām.

4.solis. Noslēdziet rakstisku līgumu un saskaņojiet darba grafiku!

Kad esat izlēmis, kura kompetentā institūcija ir piemērotākā, jums jāvienojas ar attiecīgo uzņēmumu. Parasti šādos gadījumos slēdz rakstisku vienošanos, turklāt lielākajai daļai kompetento institūciju ir jau iepriekš sagatavoti tipveida līgumi. Rūpīgi pārlasiet līguma nosacījumus un tikai tad tos parakstiet, lai vēlāk darba gaitā nerastos pārpratumi.

Līgumā ir svarīgi iekļaut:

- veicamo darbu sarakstu un grafiku;
- saņemto rezultātu saturu un formātu (piemēram, elektroniskā formātā būs vieglāk ar rezultātiem strādāt);
- darbu izcenojumu;
- maksāšanas nosacījumus;
- dažādus interešu konfliktu gadījumus.

Pārdomājiet, vai līgumā nevēlaties iekļaut arī kādus specifiskus jautājumus, piemēram, stundu skaitu mēnesī, ko kompetentā institūcija veltīs jūsu uzņēmumam; kas būs kompetentās institūcijas pārstāvis darbam ar jūsu uzņēmumu; informācijas apmaiņas kārtību starp jums un kompetento institūciju, ja jūsu uzņēmumā notiek būtiskas pārmaiņas (piemēram, tiek atvērta jauna ražotne, veikals utt.). Dažos gadījumos ir svarīgi izlemt, kam piederēs autortiesības par paveikto darbu. Jo īpaši tad, ja kompetentā institūcija veic jūsu darbinieku apmācību un apmācību programma vai kāds informatīvais materiāls tiek sagatavots tieši jūsu uzņēmumam.

Lai gan sākotnēji var likties, ka jautājums par apakšuzņēmēju piesaisti nav būtisks, tomēr līgumā pievērsiet īpašu uzmanību tam, kā jūs izvērtēsiet apakšuzņēmēju izvēli. Kā piemēru apakšuzņēmēju piesaistei iespējams minēt laboratorisko mērījumu veikšanu, jo Latvijā ir tikai dažas kompetentās institūcijas, kurām ir laboratorisko mērījumu veikšanai akreditētas laboratorijas.

5.solis. Sadarbojieties un pārskatiet saņemtos rezultātus!

Lai arī esat noslēguši līgumu ar kompetentu institūciju, ir svarīgi iesaistīties tās darbā. Izraugieties savā uzņēmumā cilvēkus, kas piedalīsies riska novērtēšanā, lai jūs kopā ar viņiem izprastu, ko nozīmē darba vides riska novērtēšana, jo tā ir visas darba aizsardzības sistēmas pamatā. Pēc riska novērtēšanas tiek izstrādāts pasākumu plāns: jums jāpārliecinās, ka izprotat visus saņemtos darba rezultātus, jo tikai tagad sāksies īstais darbs, lai uzlabotu darba vidi uzņēmumā, proti, izskaustu riska faktorus vai vismaz samazinātu to iedarbības pakāpi. Nebaidieties uzdot jautājumus, lai jums būtu skaidrs, kas, kā un kāpēc jādara un kāds būs jūsu ieguvums!

JAUTĀJUMI, KURI JĀNOSKAIDRO PIRMS LĪGUMA NOSLĒGŠANAS AR KOMPETENTO INSTITŪCIJU DARBA AIZSARDZĪBĀ

Kontroljautājums	Jā	Nē	Piezīmes
Vai esmu salīdzinājis vairāku kompetento institūciju piedāvājumus?			
Vai speciālistiem, ar kuriem plānoju sadarboties, ir pietiekams izglītības līmenis, kvalifikācija, prasmes, pieredze?			
Vai kompetentā institūcija gādā par darbinieku izaugsmi?			
Vai kompetentai institūcijai ir atbilstoša civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polise?			
Vai polises darbības joma atbilst pakalpojumam, kuru vēlos pirkst?			
Vai kompetentajai institūcijai ir kvalitatīva darba apliecinājumi, kas lidzinātos pakalpojumam, kuru vēlos pirkst?			
Vai kompetentajai institūcijai ir pietiekami laika resursi?			
Vai kompetentā institūcija var paveikt darbu man vajadzīgajos termiņos?			
Ja daļa darba tiks veikta, izmantojot apakšuzņēmējus, vai šiem darbiem tiks nodrošināta kontrole.			
Vai es varēšu ietekmēt apakšuzņēmēju izvēli?			

Ja kaut viena atbilde ir negatīva, pārdomājiet, vai esat izvēlējies sev piemērotāko kompetento institūciju!